

Henryk Skorowski

"Liebe und Partnerschaft aus der Sicht der katholischen Kirche", A. Laun, Eichstät 1994 : [recenzja]

Seminare. Poszukiwania naukowe 11, 378-380

1995

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

darium (s. 187–190), wykaz umów konkordatowych aktualnie obowiązujących (s. 191–194) i wreszcie tekst konkordatu polskiego z 1925 r. Publikacja zawiera nadto wykaz źródeł i opracowań, streszczenie w języku włoskim.

Komentarz do poszczególnych części tematycznych przybliży normowane sprawy, a także odpowiada na tzw. zarzuty (często wynikały one z ignorancji bądź złej woli oponentów) wyrażane przez różne środowiska. Nie ma potrzeby, by te obiekcje w tym miejscu przypominać, gdyż stanowiły one przedmiot refleksji wielu replik prasowych. Należy podkreślić, że recenzowane opracowanie jest w swoich wywodach jasne i precyzyjne. Niektóre zagadnienia (np. małżeństwo, rodzina, katecheza, „pochówek”) zostały potraktowane szeroko i przedstawione wnikliwie. Wiele razy autorzy podbudowują komentarz normami prawa kanonicznego i cywilnego.

Artykuł 1 Konkordatu mówiący o niezależności i autonomii obydwu instytucji, jest kluczowy do rozumienia całości uregulowań. Ta soborowa formuła zakłada też potrzebę wzajemnej współpracy na rzecz dobra wspólnego, co też zaznaczono w dalszej części omawianego artykułu. Zasada niezależności i autonomii jest uniwersalna, tak więc może współistnieć z jakimkolwiek przyszłym zapisem konstytucyjnym w tym względzie. Problematyka wynikająca z artykułów 10 i 11 została zaś nie tylko fachowo zanalizowana, ale autorzy dają ponadto propozycje rozwiązań prawnych polskiego prawa cywilnego i konsekwentnie partykularnego prawa kanonicznego, które winny być dostosowane do ustawy konkordatowej, jako prawa nadrzędnego w stosunku do prawa wewnętrznego w danym państwie. Przytoczono też rozwiązania konkordatu włoskiego z 1984 r., uwypatniając zalety i słabości jego rozwiązań. Trzeba jednak zaznaczyć, że konkordat polski zawiera cały szereg rozwiązań zupełnie oryginalnych, które nadają tej umowie szczególny walor.

Uważna lektura sygnalizowanej pozycji udziela odpowiedzi na szereg pytań, jakie mogą nasunąć się przy analizie regulacji konkordatowej oraz wyjaśnia nieporozumienia wokół tego dokumentu, których to źródłem nieporozumień była często niewiedza co do jego natury, funkcji i treści. Wydaje się, że autorzy właściwie ukazali ten dokument w kontekście prawa i zwyczaju międzynarodowego. Publikacja ta zapewne przyczyni się do upowszechnienia znajomości wspomnianego dokumentu, a także rozjaśnia ewentualne wątpliwości. Czytelnik tego komentarza, a także każdy dyskutant o konkordacie musi mieć również na uwadze naturę i misję Kościoła katolickiego, by w pełni odczytać sens i znaczenie układających się stron konkordatowych.

ks. Henryk Stawniak SDB

A. Laun, *Liebe und Partnerschaft aus der Sicht der katholischen Kirche*, Eichstät 1994, ss. 96.

Kościół katolicki w swoim nauczaniu zawsze podkreślał wielkie znaczenie rodziny w życiu każdego jednostkowego człowieka. Rodzina, w myśl tego nauczania, rozumiana jest jako rzeczywistość ludzka, etyczna, religijna, a nie tylko biologiczna, psychologiczna, etnologiczna i kulturowa. Z takiego rozumienia rodziny wynikają jej cele, z których najważniejszy to dążenie do rozwoju osobowego wszystkich jej członków.

Podstawą tak rozumianej rodziny jest małżeństwo będące wynikiem szczególnej miłości łączącej kobietę i mężczyznę. Dlatego Kościół w swoim nauczaniu tak wiele miejsca poświęca ludzkiej miłości łączącej kobietę i mężczyznę, partnerstwu tych ludzi, małżeństwu, bez których nie ma właściwego funkcjonowania rodziny.

W kontekście ważnych problemów ludzkiej miłości i małżeństwa odnotować należy interesującą publikację A. Launa: *Liebe und Partnerschaft aus der Sicht der katholischen Kirche*. Autor jest Austriakiem, profesorem teologii moralnej na Instytucie Teologicznym w Heiligen Kreuz pod Wiedniem.

Omawiana publikacja składa się z 15 rozdziałów. Dziesięć stanowi samą istotę pracy. Kolejnych 5 traktować zaś należy jako szerszy załącznik.

Rozdział pierwszy dotyczy kwestii fundamentalnej, jaką jest naturalne ukierunkowanie człowieka na miłość. Autor wiąże tę kwestię z aktem stworzenia człowieka przez Boga. To właśnie w akcie stworzonym Bóg niejako „zakodował” w ludzkiej naturze nastawienie ku miłości. Jest to nie tylko ukie-

runkowanie człowieka na miłość, ale niejako „zmuszenie” go do miłości w dobrym tego słowa znaczeniu. Stąd też jedynie właściwym stylem życia człowieka jest miłość. Sama natura człowieka jako osoby domaga się jej manifestowania w życiu codziennym.

Drugi rozdział dotyczy tzw. postaci lub form miłości. Autor rozróżnia właściwe i niewłaściwe jej formy. Do właściwych zalicza on wszystkie formy miłości dotyczące drugiego człowieka, a więc: miłość rodziców do dzieci, dzieci do rodziców, przyjaciół i znajomych, każdego bliźniego itp.

We wszystkich tych sytuacjach chodzi o treść relacji człowieka do człowieka. To właśnie miłość właściwie rozumiana jest treścią tej relacji. Autor podkreśla jednak, że dzisiejszy świat coraz częściej pojęcie miłości próbuje odnieść do relacji człowieka do szeroko rozumianego świata. Mówi się zatem dziś o miłości człowieka do zwierząt, muzyki, kultury itp. Zdaniem autora są to formy miłości niewłaściwej. Miłość bowiem, do której osoba ludzka jest wezwana jest tylko i wyłącznie treścią relacji człowieka do człowieka jako jednostki i wspólnoty osób. We wszystkich innych odniesieniach człowieka do świata rzeczy można mówić jedynie o szacunku, a nie miłości.

Rozdział trzeci dotyczy już bezpośrednio miłości pomiędzy kobietą a mężczyzną. Autor próbuje w nim odpowiedzieć: czy prawdziwa miłość rozumiana jako oddanie się drugiej osobie jest możliwa w relacji: kobieta – mężczyzna. Zdaniem autora jest to pytanie o ogromnym ciężarze gatunkowym. Analiza współczesnej rzeczywistości, prowadzi często dzisiejszego człowieka w sferę sceptycyzmu i rezygnacji. Rozpad wielu związków małżeńskich we współczesnym świecie sugerować może, że to co łączy kobietę i mężczyznę jest tylko fascynacją, chwilowym zachwytem, a więc ma charakter miłości pozorowanej. Zdaniem autora odpowiedź Kościoła jest w tej kwestii jednoznaczna: miłość jako pełne oddanie się drugiej osobie jest możliwa. Warunkiem jej istnienia i trwania jest jej zaślubienie. To miłość kobiety do mężczyzny wpisana niejako w miłość Boga ma znamiona autentycznej i prawdziwej miłości.

Rozdział czwarty poświęca autor zagrożeniom miłości pomiędzy kobietą a mężczyzną. Omawia on dwa podstawowe zagrożenia. Pierwszym z nich jest pożądanie drugiego człowieka w sensie seksualnym. Ta forma zagrożenia jest szczególnie aktualna we współczesnym świecie. W większości relacji kobiety do mężczyzny i odwrotnie ujawnia się element seksualnego pożądania. Drugim zagrożeniem prawdziwej miłości jest egoizm. W praktyce oznacza on zainteresowanie przede wszystkim sobą. Przenosząc to na relację: kobieta – mężczyzna chodzi o nastawienie biocy, a nie dawcy we wzajemnym odniesieniu. Te dwa zagrożenia, zdaniem autora, prowadzą do niszczenia autentycznej miłości rozumianej przede wszystkim jako dawanie siebie.

Rozdział piąty i szósty dotyczy kwestii seksualności w ramach miłości małżeńskiej. Seksualność jest istotną i ważną sferą życia człowieka. Jej aktualizacja domaga się jednak spełnienia określonych warunków. Podstawowy z nich to miłość. Należy jednak zapytać, jaka miłość? Zdaniem autora omawianej publikacji jest to miłość, której podstawą jest Chrystus, a więc miłość rozumiana jako oddanie się drugiej osobie w perspektywie wieczności, tzn. miłość zaślubiona. Tylko taka miłość jest warunkiem aktualizacji sfery seksualnej w życiu człowieka.

Rozdział siódmy dotyczy dziecka jako owocu miłości i seksualności kobiety i mężczyzny. Autor wychodzi od stwierdzenia, że akt współżycia seksualnego w sferze miłości małżeńskiej jest niesprowadzalny do współżycia innych istot. Jest to bowiem akt osobowy, tzn. spotkanie osoby z osobą. Tak rozumiany akt współżycia jest zawsze źródłem nowego życia. Stawia on małżonków na płaszczyźnie rodzicielstwa, przekształcając jednocześnie małżeństwo w rodzinę. Rodzina z kolei staje się właściwym środowiskiem dojrzewania nowego człowieka.

W rozdziale ósmym omawia autor miłość małżeńską w perspektywie prawa Bożego. Prawo Boże jest, zdaniem autora, wyznacznikiem właściwych perspektyw miłości małżeńskiej, by mogła ona pozostać miłością autentyczną. Chodzi tu o istotne wymogi i cechy charakterystyczne tej miłości. Zalicza do nich autor: wierność, nierozzerwalność, ofiarność, poświęcenie, szacunek, duchowość. Prawo Boże, które zwraca uwagę na te cechy miłości małżeńskiej, jest zatem dobrem samych małżonków.

Rozdział dziewiąty i dziesiąty poświęcony jest ukazaniu małżeństwa jako sakramentu. Omawia autor samą istotę sakramentalności małżeństwa oraz warunków, które muszą być spełnione, aby sakrament ten zaistniał.

Kolejne pięć rozdziałów należy traktować jako załącznik do poruszanej we wcześniejszych rozdziałach problematyki. Sygnalizuje w nich autor problemy, które mają bezpośredni związek z omawianą problematyką miłości i małżeństwa. W rozdziałach tych porusza autor kwestie: ustosunkowania się Kościoła

do AIDS, problemu przeludnienia, moralności seksualnej. W ostatnim rozdziale autor krótko charakteryzuje dokumenty Kościoła dotyczące miłości i małżeństwa od Soboru Watykańskiego II.

Należy podkreślić, iż omawiana publikacja nie ma charakteru typowo naukowego, tzn. nie jest teoretycznym rozważaniem nad problemem miłości i małżeństwa. W tym też wyraża się jej wartość. Podnosi ona w sposób przystępny wiele ważnych kwestii życia małżeńskiego, bez zrozumienia których trudno mówić o odpowiedzialności małżeńskiej. Omawianą publikację traktować należy zatem jako „katechizm” przygotowujący ludzi do zawarcia związku małżeńskiego. Można powiedzieć, iż każdy człowiek podejmujący decyzję o rozpoczęciu życia małżeńskiego znajdzie w niej wiele ważnych kwestii, które stanowią codzienność życia małżeńskiego-rodzinnego. Publikację A. Launa polecić zatem należy przede wszystkim odpowiedzialnym za przygotowanie ludzi młodych do życia w małżeństwie. Postulować także należy, by praca ta ukazała się w języku polskim w celu szerokiego jej dotarcia do duszpasterstw młodzieżowych i duszpasterstw przedmałżeńskich.

ks. Henryk Skorowski SDB

Jean Guittou n, *Kobieta, miłość, rodzina*, tłumaczenie z j. francuskiego
B. Durbajło, Warszawa 1994, ss. 171.

Do wielu zjawisk społecznych charakteryzujących współczesną epokę należy również wzrost świadomości kobiety co do jej ludzkiej godności, a także domaganie się należytego jej miejsca, praw i obowiązków godnych kobiety jako osoby w życiu domowym, rodzinnym, jak i publicznym. Obok tego ujęcia, u podstaw którego leży istota głębi osoby ludzkiej, środki masowego przekazu szerzą ideał kobiety „z reklamy” dla wszystkich, kobiety wyemancypowanej, walczącej feministki wyrzekającej się niejako swojej kobiecości, piękna wewnętrznego na rzecz tego co zewnętrzne, wolne od wszystkiego. Obraz taki zatracza istotę kobiecości, jej życia, przeznaczenia, jej tajemnicy. Konsekwencją wypaczono obrazu kobiety, miłości w życiu oraz małżeństwa jest z kolei kryzys rodziny i jej deformacja, czego tak bardzo doświadczamy w dzisiejszej rzeczywistości. Jest to kolejne negatywne zjawisko dzisiejszego świata. Można by je nazwać desakralizacją małżeństwa i rodziny. Dlatego pojawia się wiele dokumentów i wypowiedzi Kościoła mających na celu uchronić istotę życia małżeńskiego i rodzinnego, aby stały się one narzędziem stanu jedności z Bogiem.

W 1994 r., w Międzynarodowym Roku Rodziny, Instytut Wydawniczy Pax wznowił w jednym tomie książkę wybitnego myśliciela francuskiego – Jeana Guittou n *Kobieta* oraz *Rodzina i miłość*, wydając je w jednym tomie. Pragnieniem autora było, aby treść jego głębokich rozważań pomogła współczesnym młodym mężczyznom i kobietom przeżyć wielką tajemnicę życia, a jednocześnie przygotować ich do niej. Przedmiotem bowiem rozważań autora jest miłość dwojga ludzi, ich relacje, zależności, ewolucje uczuć, w momencie, gdy tworzy się rodzina, konsekwencje, które płyną z tego faktu nie tylko dla żony – matki, ale i męża – ojca. J. Guittou n w swych rozważaniach wydobywa istotę kobiecości i męskości, ich przeznaczenie wspólnego pożycia. Analizuje różne aspekty miłości życia rodzinnego: miłość cielesną i duchową, ich wartości, wzajemne powiązania, stosunki między małżonkami i między rodzicami a dziećmi. Autor podkreśla, że by osiągnąć pełnię rozwoju w każdym etapie życia, człowiek musi o ten rozwój dbać, rozwijać się wewnątrznie, sięgać w głąb siebie. Jest to możliwe przy pełnym, obopólnym rozumieniu własnej wartości, zrozumieniu własnego miejsca i powołania w życiu, szanowaniu tego, co stanowi istotę pełni życia.

W części pierwszej tomu zatytułowanej *Kobieta* odnajdujemy zagadnienia dotyczące: powołania kobiety, psychofizycznych uwarunkowań funkcjonowania kobiety i mężczyzny, tajemnicy zaślubin, macierzyństwa tak fizycznego, jak i duchowego, kryzysu miłości małżeńskiej, koniecznej do dalszego bycia razem ewolucji uczuć, umiejętności starzenia się we dwoje, miłości zwyciężającej śmierć. Kontekstem tych rozważań, jak i następnym są własne przemyślenia autora oparte na Biblii, własnych doświadczeniach, jak i innych oraz przykłady z literatury pięknej.

W części zatytułowanej *Rodzina i miłość* odnajdujemy niezwykle głębokie rozważania autora dotyczące: seksualizmu człowieka – miłości fizycznej i duchowej (erosu i agape), ascezy i jej wartości, stanu małżeńskiego i bezmałżeńskiego, stosunków rodzinnych oraz rozważania o przemijaniu